

Avrupa Birliği'nin

AT'luluğunu uluslarüstü düzeyde kurulan diğer örgütlerden ayıran en önemli özellik, Topluluğun "uluslarüstü yapısı" ve bunun gereği olarak, egemen yetkilerin üye devletler tarafından Topluluğa kısmen devri olgusudur. ■ CEM MURAT SOFUOĞLU

Yüzyıllardır birbirleriyle boğuşan, birbirlerine karşı kanlı savaşlara girişen Avrupa ülkeleri, ulus-devletlerin ortaya çıkmasından sonra, biri 20. yüzyılın başında 1914-1918 yılları arasında, diğerleri de ortalarında 1939-1945 yılları arasında olmak üzere iki büyük savaş geçirdikten sonra bir daha kesin olarak Avrupa'da savaş olmamasının yollarını aramaya başladılar.

Bu arayaşın ilk işareti, 1946 yılında Zürih'te "Birleşmiş ve demokratik bir Avrupa Birleşik Devletleri Kurulması" gerektiği konusunda ünlü söylevini yapan İngiliz Başbakanı W.Churchill tarafından verilmişti.

Bu arada daha 2. Dünya Savaşı devam ederken, henüz işgal altında bulunan Belçika, Hollanda ve Lüksemburg 1944 yılında ekonomik güçlerini birleştirmeye karar verdiler ve sözkonusu

ekonomik birlik Benelüks adı altında 01 Ocak 1948'de faaliyete geçti.

Savaş sonrası özellikle Doğu Avrupa'da yayılmakta olan, Nazi işgalinden yeni kurtulmuş bulunan diğer Avrupa ülkelerinde de güçlü bir konumda bulunan Komünizme karşı mücadeleyi daha fazla ikinci plana iten bir Avrupa ülkesi vardı. Bu da Fransa'ydı.

Fransa biri 1870-1871, diğeri 1914-1918 sonuncusu da 1939-1945 yılları arasında olmak üzere 75 yıl içinde üç defa Almanya ile savaşmış ve her defasında toprakları işgale uğramıştı. Bu nedenlerle Fransızların Komünizmden çok, "Almanya sorunu" vardı ve bir daha aynı şeyleri yaşamak istemiyorlardı.

Fransız devlet adamı Jean Monnet'nin, Batı Almanya ile Fransa arasındaki Saar Havzası sorunu hakkında çözüm önerisi, aslen Almanya ile Fransa arasındaki uyumsuzlukların başında gelen Alsace Lorraine'li olan, Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman tarafından da benimsendi.

Sözkonusu düşünce, o dönem savaş sanayinin temel maddeleri arasında sayılan, Batı Alman ve Fransız kömür-çelik sanayilerinin gelecekteki gelişmelerini gözetecek tek bir Yüksek Otorite'nin emrine verilmesiydi.

R. Schuman 08 Mayıs 1950'de, tarihe kendi adıyla geçecek olan planını açıkladı. Buna göre "Avrupa uluslarının ortak geleceği, kökeni çok eskilere dayanan Fransız-Alman uyumsuzluğunun giderilmesinde yatmaktadır. Bu nedenle, bu konuda atılacak ilk adımlar ilk önce her iki ülkeyi ilgilendirmektedir. Hedeflenen bu amaçla Fransa hükümeti, Fransız-Batı Alman kömür ve çelik üretiminin ortak bir Yüksek Otorite altında birleştirilmesini önerir. İki ülkenin kömür ve çelik üretimlerinde kurulan bu dayanışma, Fransa ve Almanya arasındaki bir savaşın yalnız düşünülemez de-

ğil, aynı zamanda maddeden olanaksız olduğunu da gösterecektir."

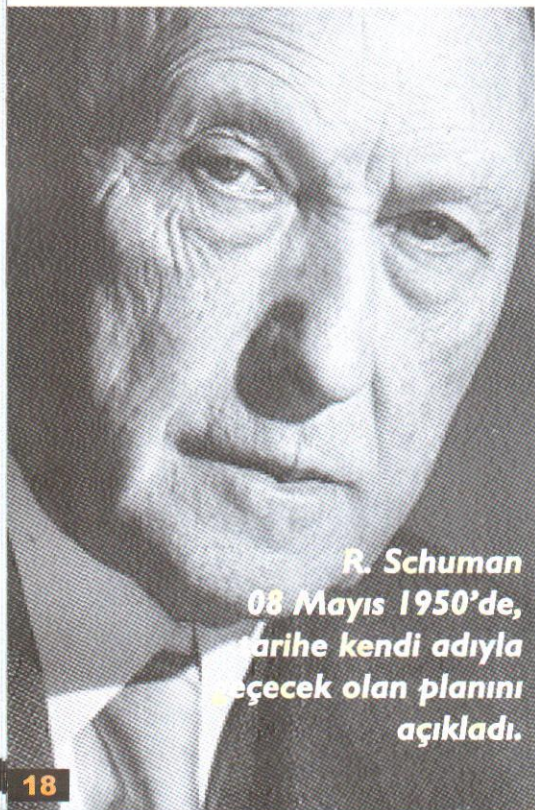
Plan, dönemin Batı Almanya Şansölyesi Konrad Adenauer tarafından kabul edildi. Planın uygulanmasına tüm Avrupa ülkeleri davet edilmişlerdi. 2. Dünya Savaşı'ndan büyük zarar gören, İtalya ve Benelüks ülkeleri bu davete hemen olumlu yanıt verdiler ve neticede Avrupa Kömür ve Çelik Birliğini (AKÇB) kuran anlaşma 18 Nisan 1951'de Paris'te imzalandı. Birliğin başına fikir babası olan Jean Monnet getirildi.

Altıların silahlı gücü olacak bir, Avrupa Savunma Topluluğu kurulması planının Fransa'nın bu konudaki isteksizliği yüzünden başarısızlığa uğramasının ardından altılar, 1955 Haziranında, Sicilya adasının Messina kentinde toplanarak Belçika Dışişleri Bakanı Paul-Henri Spaak'ın başkanlığı altında çalışacak bir komiteyi bir ortak pazarın kurulmasının yapılabilirlik soruşturmasını yürütmek üzere görevlendirdiler.

Bu komite, Roma Antlaşmasının esaslarını kapsayan bir rapor hazırladı ve bu rapor temel alınarak 25 Mart 1957 tarihinde Roma'da Avrupa Ekonomik Topluluğu, AET (EEC) Antlaşması altı ülke tarafından imzalandı. Aynı gün, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu (Euratom) kuran antlaşma da altılar tarafından imzalandı. Her iki antlaşma da 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe girdi.

Her üç topluluk AKÇB; AET ve EURATOM 1 Temmuz 1967 tarihinde birleştirildiler ve o tarihten itibaren Avrupa Topluluğu (EC) veya Avrupa Toplulukları diye adlandırılmaya başlandılar. Maastricht Antlaşmasından sonra bugünkü bilinen adıyla yeni Avrupa Birliği (EU) diye adlandırıldılar.

Pekala ilk başka altı Ulus-Devletin kurucu üye oldukları ve bir daha Avrupa'da savaşın çıkmasını, ileride olu-



R. Schuman
08 Mayıs 1950'de,
tarihe kendi adıyla
geçecek olan planını
açıkladı.

kuruluş amacı ve klasik egemenlik hakları

şacak siyasi bütünleşmeye katkıda bulunacak, ekonomik bütünleşmeyle önelemeyi hedefleyen bu üç temel antlaşma ile daha sonra Topluluk tarafından imzalanan diğer antlaşmaların ve sözleşmelerin temel antlaşmalarda öngörülen yetkili organlar tarafından kabul edilip uygulanan kurallar ve Topluluğun yargı organı Adalet Divanı'nın kararlarının oluşturdukları bu hukuk düzeni nasıl bir hukuk düzenidir?

Egemenlik haklarının bir kısmının uluslararası bir kuruluşa devri

AT'luluğunu uluslararası düzeyde kurulan diğer örgütlerden ayıran en önemli özellik, Topluluğun "uluslararası yapısı" ve bunun gereği olarak, egemenliklerin üye devletler tarafından Topluluğa kısmen devri olgusudur. Yetki devri olgusu, ulusal planda yapılan yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin bir bölümünün Topluluk kurumlarına devri şeklinde ortaya çıkmaktadır. AT'nda siyasal hedef "Avrupa'nın siyasal birliğidir". Bu amaca ulaşmayı olanaksız kılan, zorlaştıran kısıtlayıcı unsurların ortadan kaldırılması gerekir. AB yolundaki en

önemli hukuksal engel, "ulusal egemenlik" kavramıdır. Kimi üye ülkeler, özellikle İngiltere bundan en az düzeyde ödün vermek istemekte, kimi üye ülkeler de -Fransa ve Benelüks ülkeleri gibi- bu konuda oldukça liberal davranmaktadırlar.

Günümüzde Topluluk, bir devletler birliğine ya da dahası kullanılan deyimle "Federal Devlet"e doğru gitmektedir. Federal yapıdaki devletlerde bile, federeasyona dahil olan devletlerin iç hukukları, sınırlı alanda da olsa varlıklarını sürdürmektedir.

Topluluk, son hedef olarak belirlediği, federal yapıdaki "Avrupa Birleşik Devletleri"ne dönüşse bile, üye ülkelerin ulusal hukukları varlığını sürdürecektir. Örneğin evlenme yaşı, boşanma... gibi MK hukuk kuralları ülkeden ülkeye farklılık gösterecektir.

Buna karşılık, gümrük, anti-tekel hukku, kambiyo hukuku gibi alanlarda

artık üye devletlerin yetkili organlarını norm belirleme yetkisi yoktur. Bu alanlarda yetki Topluluk organlarının kullanılmaktadır. Burada da daha çok, "egemenliğin kullanım alanının bölüşülmesinden" söz etmek mümkündür. Üye devletler, Topluluğa devredilen yetkilere saygılı olmak koşuluyla, ulusal düzenlemeleri yapmakta özgürdür.

1992 yılında gerçekleştirilen Maastricht Sözleşmesinden sonra AB ülkeleri daha derin ve geniş bir bütünleşmeye yönelik olarak ilişkilerinde temel bir sıçrama yapmaya karar verdiler. Bunun yolu da AB'nin ilk ayağı (first pillar) olan para birimi ve parasal birlik yaratılmasından geçmektedir.

Euro'nun devreye girmesiyle para politikası yapma yetkisinin Avrupa Merkez Bankası'na devredilmesi halinde ve bu politika her gün yapılması gerektiğine göre, çok önemli bir egemenlik yetkisi sürekli olan ülkelerin elinden çıkmış olacak. Kaldı ki, bu gelişme doğal olarak, sadece para politikasının değil, hiç olmazsa kısmen, maliye ve vergi politikalarının da, ortak kurumlarca yapılmasıyla sonuçlanacaktır. Bu durumda Ulus-Devlet egemenliğinin temel unsurlarından olan, vergi alma yetkisinin uluslararası bir parlamento tarafından üstlenilmesi söz konusu olabilecektir.

Aynı husus AB'nin ikinci ayağını (second pillar) oluşturan Ortak Dış Politika Ve Güvenlik için de geçerlidir. Dış politika bir devletin egemenliğinin temel unsurudur. Ancak AB ülkeleri büyük farklılıklar gösteren dış politikalarını birleştirmekte bugüne kadar başarılı olamadılar.

Uluslararası kuruluşa devredilen egemenlik yetkileri

Paris ve Roma Antlaşmalarıyla "Yeni bir hukuk düzeni kuran devletler", yukarıda belirttiğimiz amaçlarına ulaşabilmek için bu yeni uluslararası hukuk düzenini uygulayacak kurumlar lehine, o güne kadar büyük bir kıskançlıkla, çoğu zaman kan dökerek korudukları egemenlik yetkilerinin bir bölümünden

